

Nekaj pedagogike.

Spisala Marica II.*

Povsod po svetu, kakor vidimo iz časnikov in kolikor se lahko prepičamo osebno, vlada nezadovoljnost, nesloga; ljubezen do bližnjega je pokopana, ljudje so sploh brez vseh uzorov. Da in o čuda! Današnje tužno socijalno stanje, pravijo, da je zakrivilo naše sedanje šolstvo!

Naš slavni Slomšek pravi:

„Družina in šola sestrici sta dve,
Nobena brez druge hoditi ne sme!“

Temelj vzgoji polaga družina in večji del vzgoje je v njenih rokah. Prve utise sprejema otrok v domačej hiši, in prvi utisi so neizbrisljivi. Ako je podlaga dobra, zida se igraje naprej, a domača hiša se mora vzlic dobri podlagi vedno vestno podpirati sé šolo. Kar prinese otrok dobrega v šolo seboj, to je učitelju svet, nedotakljiv zaklad, pravše glavnica, katero šola večja in večja na obrestne obresti.

Kjer pa nič ni, tam izgublja še celo cesar svoje pravo, se pravi, a če dobi tudi učitelj v šolo otroka, ki je duševno skrajno zanemarjen, vendar ne izgublja poguma, kajti prav tu ga čaka kot človekoljuba najtežja i najlepša naloga.

Najhujše je pa za učitelja - vzgojitelja, ako vidi, da stariši podirajo in rušijo njegove vspehe, zatoorej naj spregovorim tukaj nekaj o vzgoji otrok.

Vzgoja in umetnost, katera se peča z živo snovjo, s človeškim duhom in srcem; razlikovati jo moramo od izreje, katera se ozira le na razvoj telesa. Važni sta obe in hoditi morata vedno korakoma, kajti le v zdravem telesu razvijati se more zdrav duh. Vzgojitelj, naj bo oče ali mati, je umetnik in kakor se vsak umetnik ob proizvajanju svoje umetnosti ravna po gotovih vodilih, tako ima tudi vzgoja svoja vodilna načela, po kojih se je ravnati vsakemu vzgojitelju.

Prvo načelo torej pravi, da naj se otrok v z g a j a r a z u m n o, kar je pa možno le pod tem pogojem, če se ravna vzgojitelj po zakonih nravnosti, to je, da stremi pred vsem za smotrom, narediti iz otroka nravnega, značajnega človeka, kateri se zaveda svoje vrednosti kot človek — kralj stvarstva.

Nraavstveni zakoni so pa za vse ljudi, torej mora biti pametna vzgoja splošna, občna, ne pa jednostranska. Opazujmo tukaj le nekaj slučajev jednostranske vzgoje:

Tako zvanemu libertinizmu je načelo: Lasse die Welt ihren Lauf gehen. Otrok se odgaja brez načrta, kakor se baš poljubi vzgojitelju in

*) Naslanjaje se na „Encyclopädisches Handbuch der Erziehungskunde v. Dr. Linder“.

njegovemu temperamentu, ne da bi se zavedal objektivnega smotra. Zastopniki te smeri menijo namreč, da je ves bodoči človek po svojih duševnih in telesnih zmožnostih pripravljen v gojencu kot kal in vzgoja nima po njihovem drugzega dela, nego skrbeti na negativen način za razvoj te kali s tem, da jo obvaruje vsake zapreke in beganja.

Intelektualizem je jednostranska vzgoja razuma, ki se najrajši bavi z ukom, da duševno obzorje razširja kolikor možno brez ozira na čustvovanje in na značaj gojenca. On je bogat, srce pa zanemarjeno, prazno.

Napačno jo tudi, ako se človek že iz mladih nog vzgaja izključno za kak poseben stan, recimo za vojaški, duhovski, plemski itd. Tudi za določeni poklic se ne sme vzgajati otrok, ampak stan in poklic morata se pokoriti občnemu člov. blagru in splošnej človeškej omiki. Stanovski ponos razvije se v značajnem človeku itak pozneje, a če se prezgodaj goji, razvije se iz njega takozvani „Kastengeist“, ki prezira vse druge stanove razven svojega. Sicer še vlada ta duh dandanes vzlic prosvetljenemu 19. veku! Le pogledjmo si naše vojaštvo! Kedor ne nosi vojaške suknje in „sabljice prepasane“, ni človek v njegovih očeh. Pogledjmo si nekatere naše visokošolce! (Nekdo jih je nazival akademično plemstvo). Kedor ne zna latinski in ni bil akademik, ta je daleč pod njimi in blagor onemu, ki najde milost pred njimi.

Na krivem potu je tudi takozvana naturalistična vzgoja. Njeni pristaši, njim na čelu Rousseau, trdè namreč, da pride človek iz naročja narave dober in da se pokvari v človeškej družbi pod rokami kulture.

Nasprotniki pa pravijo, da človek po naravi ni to, kar bi moral biti, temveč da še-le vzgoja in kultura sploh napravi iz njega človeka. Stanje narave je stanje nasilstva, surovosti in krivice. Kant pravi: „Ali je človek po naravi dober ali zél? Ni to ni ono, kajti iz narave sploh ni moralno bitje. To postane stoprv tedaj, ko se njegov razum dvigne do pojmov dolžnosti in postave. Le to se lahko reče, da ima prvotno v sebi mamila do vseh pregreh, katerim se ogiblje, čeprav ga odvrta razum od njih.“

Imenitni angleški mislec in državnik John Stuart Mill pa pravi: „Vsa hvala, katero žanje civilizacija, umetnost in vsaka nova izumitev, je posredno grajanje narave in njene nepopolnosti, za katere izboljšanje in ugodnost mora delovati človeštvo“. Življenje je boj z naravo in kolikrat ga mora biti človek proti svoji naravi v lastnih prsah! Naturalistična vzgoja zanaša se celo na naravni razvoj človeških zmožnostij in vzdržuje se vsakega pozitivnega vplivanja na gojenca. Libertinizem, koji smo omenjali zgoraj, najčešče zabrede slednjič v njeno naročje.

Despotična vzgoja pa je nekaka dresura, ki oropa gojenca po nazoru, da je človek po naravi zél, s pomočjo nebrojnih vzgojevalnih pravil in sredstev vsake osebne svobode.

Pietistična vzgoja pa vedno in preveč povdarja pregrešnost sveta ter ovira gojenca v samostojnem mišljenju in razvoju značaja.

Ko postane tak gojenec samostojen, boji se vsake misli, da bi ž njo ne grešil, kakor učenec Ambattha v Aškercovem „Grešniku“.

Egoistična vzgoja pa oropa gojenca vsacega zanimanja za človeško družbo ter slepo skrbi za njegovo individualno srečo; imenuje se tudi praktična vzgoja in žalibog, da se večina otrok odtujaže na ta način občenemu človeškemu blagru. Ni gršega pod solncem od egoista, ki gleda le na svoj — trebuh, čeprav njemu na ljubo oškoduje svojega bližnjega.

Že iz mladih nog naj se vadi otrok zavedati kakor ud vesoljnega človeštva in sicer ne samo kakor službujoči, ampak prav toliko svoboden ud, ki ima tudi svoja prava.

Vzgoja pa, katera se drži načela razumnosti, loti se vsega človeka v celoti in sicer ne kot samopašnega posameznika, ampak kakor smo že omenili zgoraj, kot uda človeške družbe. Razumen vzgojitelj skrbi za duševno naobrazbo in za vtrjevanje morale v otroškem srcu, kar je posebno važno, ker se ne ve, v kakšne položaje privede gojenca usoda, kadar postane samosvoj.

Pride še.

Na jezeri.

Po jezeri plava,
Čolniček lahnó,
V čolničku pa spava
Dekletee krasnó

In sanja in sanja —
O čarnih stvaréh,
Saj to mi naznanja
Njé sladki nasmeh.

Dolski.

Podoba.

Podobico imam v oltarji svetem,
Nebeško jasen jo obseva žar:
Iz cvetja pestrega pa vence pletem,
Da vsak dan kitim z njim njen oltar.

Podoba ta je mojega dekleta,
Srcé ljubeče zánjo je oltar,
In cvetje vsaka moja pesen vneta,
S katero njo opevam in njen čar.

Mária II.

ne ugovarja. Za minuto je bil molk. Lice Pozdneva je vedno bolj dobivalo izraz apatije in zaspčnosti. Nazadnje je prosto in široko zazelhal.

— Tebi pokažejo sobo v prizidju! — je zamrmral docela zaspčano.
— A jaz pojdem spat . . . Pri čaju se vidimo . . .

Prikimal je z glavo ter odšel v dom. Kurtánov je izročil prišedšej sobarici zaboj, katerega so baš prinesli s postaje, in vprašal za prizidje. Pokazali so mu dve sobi, kjer je stala postelja in eden stol, a obetalí so mu prínesti skledo in vrč za umivanje. Ogledal si je kraj in rodila se mu je misel, da je to smrt v življenji in lotilo se ga je težko čúvstvo, tisto, katero ga je objemalo, kadar je zašel slučajno na pokopališče ter mu stisniló srce.

Pod okni je tekla reka in zelenelo drevje. Stopil je na dvor, zavil okolu prizidja, hil pod visokimi vrbami ter tiho šel po bregu male reke, ki je bil posut z drobnim kamenjem. Neprestano so ga spremljale globoko v njegovo dušo podobe Pozdneva in dveh čudnih starcev — pijančka in „idijotke“, katera je morebiti res bila idijotka. Kako sta prišla sem? V kakem razmerji sta s Pozdnevim? Kako je možno, da se zadovoljuje človek, ki je bil na univerzi, s tako družbo?

No mahoma se je vstavil . . . V njegovem duhu je vstala neka nova podoba, — stroga in hkrati prekrasna, nekaj tajnega in neumevnega za ta kraj, nekaj kakor iz drugega sveta, kar je bilo sé silo presajeno sem zaradi kontrasta, zaradi tega, da bi bolj osenčila vso surovost te družbe.

„Darja Pavlovna“! Ta strogi obraz, ta bledoba in mirno prezirljivi pogled! Njena zapétost, trdovratni molk . . . Kako je odšla po obedu . . . In zakaj je ona tu? Ona in te propale, glupe spake . . . Komu je moglo priti na misel zediniti jih v eno družbo, napeljati jih, da žive v enem domu, da sestavljajo eno rodovino?“

In želel je, da bi se tam kje za drevjem hipoma pokazala rujava obleka, da bi ga srečala Darja Pavlovna, razgovarjala se z njim, mu razjasnila, kaj vse to pomeni. No, to se ni zgodilo. Sprehajal se je po vrtu do solčnega zahoda in vrnivši se zvedel, da gospoda pije čaj v uti.

Pride še.

Nekaj pedagogike.

Spisala Marica II.*

(Dalje).

Drugo vodilno načelo je, da mora biti vzgoja naravi primerna. Razum nam stavi smotre, narava nam pa pomaga s sredstvi, katera nas dovajajo do njih. Vzgoja se mora okleniti naravnega otroškega

razvoja, kateri je določen po splošno veljavnih životoslovnih in dušeslovnih zakonih in je odvisen od otroške individualnosti.

Umetnost je vzgoja, smo rekli, in pa kakšna umetnost v pravem pomenu besede! Če slikar na podobi ne napravi te ali one poteze prav, zbríše jo in jo naredi bolje, umetnik - vzgojitelj pa ne more delati tako s svojo živo snovjo. Ali je napravil pri vzgoji napako sam ali drugi, ne more se izbrisati in popraviti zlepa, najčešče nikoli več. Na otroka ne vpliva sam, ampak človeška družba in narava; vzgoja tega vpliva nikakor ne more zabraniti, ampak gledati mora, da ga podredi kolikor toliko svojemu smotru. Prazno bi bilo delo, da bi hotel delovati vzgojitelj naravi in človeški družbi nasproti. Ako bi hotel n. pr. iztrebiti in pokončati vse slabe nagone gojenčevega srca, namesto da bi ga učil, kako jih mora pokoriti oblasti razuma.

Kakor pa ni vse za vsacega, tako se mora tudi vzgoja ozirati na individualnost otrokovo. Individualnost so svojstva posameznika in so odvisna od različnih momentov, kakor od starosti in sp. la, zdravja ali bolehnosti, od naravi, potem od prirojenih zmožnosti otrokovih in konečno od tega, kar je otrok že postal vsled vzgoje. Pedagogi so že poskušali človeštvo okleniti po individualnosti v določene razrede, kar se jim pa noče posrečiti, ker se celo otroci jedne in iste matere običajno razlikujejo po svojstvih svojega „jaz“.

Vzgajaj naravi primerno! Tega načela pa ne umevajmo napačno, kajti od njega se smejo dati voditi le vzgojevalna sredstva, ne pa smoter vzgoje. Glavni zastopnik te smeri je slovanski, to je naš veliki Komenski.

Vzgoja b o d i k u l t u r i p r i m e r n a, pravi tretje njeno vodilo. Kultura je točasna uravnava socialnega življenja po izomiki in delu, po pravu in običajih, po veri, literaturi in umetnosti. Čas se menjava in z njim se ne menjuje le človek, ampak ves svet. Če čitamo o kulturnem stanju starega veka, se čudimo, kako so mogli živeti takratni ljudje, čitaje pa n. pr. o kulturi ljudožrcev, kolikor se tukaj sploh da rabiti ta izraz, ježijo se nam lasje. Da bo vzgoja kulturi primerna, mora stati v soglasju s svojo dobo in mora biti narodna.

Narodna b o d i v z g o j a, a n e p o l i t i č n o n a r o d n a. Budi naj v gojencu ljubezen do njegovega rodu in jezika, do domovine, a naj mu ne vceplja v srce one zagrizenosti, katera potem nasiljuje slabejšega.

Času primerno naj se vzgajajo otroci in z ozirom na bodočnost seznanjajo naj se s smotri, po katerih teži sodobno človeštvo. Gojenca se ne sme odtujevati svojedobnej kulturi.

Seveda ne more biti kultura nikakor voditeljica vzgojiteljeva, kate-rej bi se izročil na milost in nemilost, ampak izkoriščati jo mora za svoje potrebščine.

Predno pa preidemo k četrtemu načelu, spominjajmo se pregovora

ki pravi: „Srednja pot, najboljša pot“, kajti tudi sledeče vodilo svetuje vzgoji, naj se drži srednje poti, kar se tiče realizma in idealizma. Tek kulturnega razvitka je vedno napredovanje v zmyslu popolnosti. Tega teka se vdležujejo zaporedoma sledeče si generacije in vsaka pozneja se veseli na uspehih prejšnje. To, kar je človeštvo že doseglo, je realno, za čemer pa še le teži, to je idealno.

Ako bi se ljudje vzgajali v zmyslu skrajnega, pretiranega realizma le za v istem tipu obstoječe razmere, bilo bi z napredkom pri kraji, ako bi jih pa vzgoja navajala in pripravljala le za bodoče ideale, živeli bi v nekem izmišljenem svetu in bi se čutili nesrečne v obdajajočem jih realizmu. Vzgoja mora držati gojenca v sredini med obema, da ga uči ceniti in uživati uspehe, s katerimi se ponaša kulturni tek do točasne dobe, navduševati pa ga mora ob enem za vzore resnice, lepote in blagosti, za katerimi moramo stremiti — kar je naša sveta dolžnost, kojoj nam nalaga hvaležnost do naših prednikov, katerih delo nadaljujemo — da se jim približa realizem kolikor možno.

Vzgoja mora biti nadalje resnična. Vsak pojav, kar se dostaje vzgojitelja in in gojenca, mora popolnoma odgovarjati resnici. Licemerstva in svetohlinstva naj gojenec niti po imenu ne pozna, vzgojiteljeva oseba pa mu bodi uzor resnice. In ravno zoper to točko se greši tolikrat! Najprvo z vzgledom! Otroci se igrajo v sobi, oče in mati sta poleg v pogovoru. Mati pogleda skozi okno in vidi, da prihaja nekdo k njim, a to jej ni po godu. Vsa nevoljna zakliče svojemu možu: „Oh, da bi jo ta in oni, glej, tista sitna, klepetava doktorica in Bog zna kakšna še, gre k nam. Mar bi rajše doma ostala!“ Otroci vse slišijo! Obiskovalka potrka in jedva vstopi, obsiplje jo gospodinja najsladkejšega obraza z brezkončnimi „Dobro došli!“ Otroci so zapazili tudi to in presodili natanko, kaj je istina, kaj je laž na tem prijaznem sprejemu. Najprej se igrajo na tak način s svojimi punicami med seboj, potem prevarjajo svoje tovarištvo in slednjic vzgojitelje.

Drugič se proti načelu resničnosti v vzgoji greši s preveliko strogostjo, katera zamori odkritosrčnost. Z ljubeznivo potrpežljivostjo otvorijo se ti nehote mlada srca, ki čutijo v svojej slabosti potrebo, okleniti se močnejega; despotična strogost in pa nezaupljivost od strani odraslih strmoglavljajo jih pa v naročje trdovratnosti, lažljivosti in licemerstva! Ako gojenec toliko zaupa vzgojitelju, bodisi očetu ali materi ali učitelju, da mu prostovoljno pripozna svoj pregrešek, ne zasluži kazni, katera bi bila v tem slučaju barbarstvo, otrok naj temveč čuti, da je poštenost toliko vredna, da ga je rešila telesne kazni. S tem, da se je otrok v solzah spoznal krivim, kaznovan je itak že moralno, moralna kazen je pa mnogo večjega vpliva od telesne. Otrok naj čuti, da poštenost zmanjša napako, čeprav ne odvrne vselej kazni, katero pa vselej poveča laž in hinavstvo.

Vzgoja mora biti jednotna. To se pravi, kar jeden se-zida, naj ne ruši drugi. Recimo n. pr. oče pride s šibo, mati prime pa-glavčeka (svojega „srčka“) za roko, pa ga odvede očetu izpred nosa. Ali pa narobe: mati namaže neporedneža z lesenim oljem, oče ga pa vzeme na koleua, briše mu solze, ki malo da ne teko skupaj, obljubuje mu cu-krčka itd. Kakor hitro zapazi gojenec, da ima zagovornike, izgubi kaznen svoj pomen in svoj upliv. Še jeden slučaj! Otrok se prijoče iz šole. — „Kaj ti je Tonček?“ — „Zaprto sem bil!“ — „Zakaj?“ — „Znal nisem!“ — „E, saj učitelj tudi menda ni modrosti jedel z največjo žlico“ itd. vsipljejo se vpricho učenca različne, redkokedaj laskave opombe nad učiteljevo glavo, namesto da bi šla domača vzgoja šolske na roko.

Nadalje pravi, da se naj vzgoja pravilno poslužuje vzgojevalnih sredstev. Predno doženemo do konca to načelo, moramo spregovoriti besedico o vzgojevalnih sredstvih.

Vse, kar vzgojitelj izkorišča in česar se poslužuje v dosego svojega namena, so vzgojevalna sredstva. Kakor smo že slišali, vzgojitelj ne vpliva sam na gojenca, ampak človeška družba, narava itd. Celó odtegniti se temu vplivanju ne more, pač pa si ga lahko podvrže s pomočjo dovoljenja in prepovedi. Oče dovoljuje otroku vse, kar je dobro zanj in mu odteguje vse, kar bi mu moglo škodovati. Kar se dostaje telesa, dovoli mu dovolj hrane, gibanja, počitka in spanja in sploh, kar je treba za zdrav razvoj človeškega telesa. V duševnem oziru mora jemati ozir na družbo in na vzglede, na delo in počitek in na zabavo.

Vzgojitelj mora biti konsekventen. Kar je danes prepovedal, ne sme dovoliti jutri pod istimi razmerami. Če se otrok radovoljno ne pokori vzgojiteljevi besedi, mora se prisiliti in sicer ne z različnimi obljubami, kakor se dogaja to običajno: „Ivko, vstani, hitro vstani, potem dobiš vso smetano na kavo!“ Ali pa: „Pridkana naša punčika pojde takoj spat, kaj ne da in dobi krajcar zato, da si jutri kupi cukrčka“.

Ukaz je tudi vzgojevalno sredstvo! Ukaz naj bo kratek in jednat ne cela pošna pridiga. Dobro se mora premisliti, ako je otrok tudi zmožen odzvati se ukazu, kateri naj se nikoli ne podpira z vzroki! Preveč obsipati gojenca z ukazi nikakor ni dobro, ker se tako potrebno krši njegova samostalnost. Negativen ukaz je prepo ed in ravno ta je jako nevarna, kajti prepovedan sad draži poželjivost še enkrat bolj.

Razven ukaza se še lahko vpliva na učenca z naročilom, ki se obrača do gojenčeve marljivosti, z nalogo, katera zahteva njegove spretnosti; pozneje se otrok vzgaja tudi s pomočjo sveta in opomina in ko-nečno s prošnjo. Majhna naročila, sosebno če so znak zaupanja, zeló povzdignejo vrednost gojenčevega „jaz“ pred njim samim.

Naloga ne sme presežati otroškega duševnega obzorja, če pa je vendar

le težka, mora se otroku pomagati, kajti drugače obupa in zgubi zaupanje v svoje moči.

Ukazov, smo dejali, ne smemo podkrepljati z vzroki, kajti avtoriteta vzgojiteljeva mora biti otroku dovolj, svet pa, ki nam tudi rabi kakor vzgojevalno sredstvo, mora se podkrepiti z vzroki, da gojenec uvidi, da ima vzgojitelj prav. Ravno tako je z opominom. Kar se pa tiče prošnje, je ista znak velike slabosti, a v skrajnih slučajih se včasih uporablja uspešno. Recimo n. pr. mati prosi izgubljenega otroka naj se vrne na pravo pot. V poznejšji dobi je vpoštovati prošnjo kot vzgojevalno sredstvo, v otroškeji dobi pa je naravnost smešna in pokvari vzgojitelju vso avtoriteto.

Pride še.

Naročilo.

Oj splavaj, lastavičica,
Čez hribe in doline
Ponesi drobno pisemce
Tja v mesto do Albine.

Tam v dolgi, dolgi ulici
Ob okni ona šiva,
Potrkaj nanj in glej, takoj
Odpre ti ljubezniva.

Postoj potem na okenci,
Dokler prebere moje,
In da-ti v kljunček tvoj skrbno
Ah, vtakne pismo — svoje.

A varuj, lastavica se,
Da tam te kdo ne vjame
Ter tega ti in njenega
Cuj! Pisemčka ne vzame...

Dolski.

Žena bodi možu najboljši prijatelj.

V stvarjenju samem je vže urejeno tako, da izpolnjuje ženska praznote v — življenji svojega moža, t. j. da mu pomagaj od hipa do hipa čez zapreke, katerih premagati ne more on sam, v kljub njegovemu krepkemu duhu, v kljub njegovi žilavej volji. Kajti v ženskeji naravi že leži nekaj, s čemur mož ne razpolaga; vsaj večji delj mož ne — to je ona elastičnost v do mislekih, s katero je ženska vže mnogokrat rešila „kapitol“ v zasebnem življenji moža.

Ali je torej radi tega smešno ali nedopustno, ako se žena vtiče včasih v moževe zadeve, ako žena včasih pomaga se svojim jezikom čez plot duhovitemu možu?

Ne, ni smešno in nedopustno! In to iz nebroj vzrokov. Navadno

Saj je nikdar ni videl v taki opravi. Ona je nekako posebno odločno krenila naravnost proti njemu, kakor bi bila prej vedela, da boe stal on ravno na tem mestu.

On je stal negibno, dokler ni prišla ona k njemu.

— Hvala, Andrej Vasiljevič! — je dejala, stegnivši mu roko.

Stisnil ji je roko ter vprašal hitro :

— Nimate biljeta ? Kam ?

— V Moskvo ! Ni biljeta, ne denarja.

— Jaz sem to skoraj vedel ! — je odgovoril on.

— Skoraj ? — vprašala je s polusmehom. — A jaz sem vedela za gotovo, da ste vi . . . dobri !

— Pojdiva v buffet, Darja Pavlovna, jaz pohitim za biljetom. Vsega imamo sedem minut !

— Da . . . Samo da bi bila sama . . . Treba je vam pojasniti, kaj pomenja vse to . . .

Tekel je k blagajni, ker je zvonilo že v drugo.

Pride še.

Obsodba.

Skrivnostno stikajo glave,

Se zgražajo in govore :

„Da ljubita se — in ta greh

Očitno nosita v očeh. —“

A nama — kaj ljudje so mar,

Jezikov zlobnih ta vihar, —

Le bolj in bolj plamen gori

Pregrešni nama iz oči !

Kristina.

Nekaj pedagogike.

Spisala Mária II.

(Dalje).

Nadalje govorimo o kaznih in pa o obdarjevanji otrok. Prve so gotovo neprijetne, plačilo pa je prijetno. Otrok, kateri se še ne zaveda pametnih razlogov, ozira se v svojih dejanjih izključno le na prijetno in neprijetno, kar mu dejanja prinašajo. Hočeš- nočeš pa se mora otrok vzlic temu odpovedati prijetnej svobodi in brezskrbnosti takrat, ko mu mati prvič obesi šolsko torbico na ramo. V šolo gredé, mičejo ga različna mamila, a mora se premagati ! Če pa ne gre z lopa, mora njegova slabotna volja s pomočjo plačila, priznanja in kazni dovesti na pravo pot.

Naravno plačilo za pridnost pa so umetno plačilo in umetna kazen. Ali jih je treba? Dá! Ali vzgojitelj naj pazi, da ne bo pretiraval ali se jih posluževal v neumestnih slučajih. Plačilo kakor kazen mora biti pravično in kadar se učenec pohvali, kajti že to je plačilo ali pa graja, sploh kadar se uporabljata te dve sredstvi, mora vzgojitelj bolj gledati na srce, pa na vnanje pojave. Posebno pri poplačevanju in kaznovanju se mora ozirati na individuvalnost otrokovo. Iz lastne skušnje vemo, da se nekaterega otroka beseda prime bolj nego nekaterega šiba, katera pa se naj rabi v najhujših slučajih. Vpliva se naj na čut poštenja v otroku in ga sosebno ne siliti k temu, kar je še v navadi, da mora kaznovani otrok potem poljubiti šibo. To grozno žali čut poštenja in naredi iz gojenca klečeplazca. Potem pa še nekaj! Ako se je otrok skesal in spokoril, možno tudi prosil odpuščenja, nikar mu potem z nova začeti očitati njegovo ničvrednost in mu obteževati srca!

Ostane nam še govoriti o podučevanju, vzgledu in čtivo. Tisoč in tisoč slučajev podaja življenje vzgojitelju, da podučuje svojega gojenca. To, kar je otroka oče učil in materini opomini ostane vse neizbrisljivo v njegovem srcu. Še bolj pa nego besede, delujejo nanj vzgledi. Kaj pomagajo zlate besede, če pa otroci vidijo, da ni zlato vse, kar se sveti, da oče in mati vedeta drugače nego jih učita! Pa ne samo, da morata voditelja navduševati svojo deco z lastnim vzgledom za vse lepo, dobro in blago, skrbeti morata tudi, da se otroci ne pokvarijo v družbi s slabimi vzgledi, ampak da je to, kar vidijo in slišijo, vselej dobro. Skrbeti morata za dobre vzgledne in končno za dobro čtivo. Pravi se, da človeštvo vzgajajo knjige. Gojenec naj ne bere preveč in preveč različnega. Po kakovosti recimo, da je najboljša čtivo še le dobro za otroka. Prašaj ga, kadar ti vrne prečitano knjigo, kako mu je ugajala, kaj mu je najbolj bilo po godu, katera oseba se mu je prikupila itd. Dobro je, da se navadi čitati s svinčnikom v roki, da si namreč dela beležke v poseben zvezek, kaj je čital, kratko vsebino, posebno znamenita mesta in lepe čvrste ideje pa naj si kar besedoma zapiše. Ne dajaj otrokom v roke ničesar otročjega, kajti pravi se, če hočeš iz otroka narediti moža, ne smeš se ponižati na njegovo stališče, ampak znati moraš dvigati ga k sebi. Čitaj knjigo prej sam, predno jo daš otroku v roke, kajti jedna sama slaba knjiga pokvari in pogubi človeka za vse življenje, torej pozor, kaj otroci čitajo!

Sedaj pa k našemu načelu nazaj! Vzgojevalna sredstva poznamo, in to načelo daje nam navodila, kako naj se jih poslužujemo. Ker smo že zgoraj pri vsakem sredstvu posebej govorili precej obširno, omenimo le še takorekoč enkrat najvažnejše!

Omenjena sredstva niso vsa jednako močna. Vzgojitelj se mora torej tako ravnati kakor zdravnik, ki tudi poskusi najprej z bolj nedolžnimi zdravili in šele pozneje, vide, da ne pomagajo, pride s strupi. Kjer izda

beseda, Bog obvaruj palice! In sedaj pridem spet na zdravila. Nekatera zdravila koristijo n. pr. pljučam, pa pokvarijo želodec, tako imajo tudi vzgojevalna sredstva svoje dobre in slabe strani. Grajanje n. pr. zatopi duha, hvala in plačilo pa vzbudita v otroškem srečanju domišljavost itd.

Z vzgojevalnimi sredstvi se mora varčevati, ker drugače izgubé svoj pomen in vpliv in vzgojiteljeva osebnost mora jih podpirati in popolnjevati. Dvojna vez mora vezati gojenca na vzgojitelja in sicer avtoriteta in ljubezen.

Težka naloga je vzgoja za očeta in mater, za vzgojitelje sploh, velika odgovornost, kajti ni hujšega, kakor če zgubljeni otrok pride v poznejših letih pred sivolasega očeta, pred sključeno mater, očitajte jim njuno napačno vzgojo.

Kakšen ponos, kakšno veselje so pa spet roditeljem dobro vzgojeni otroci, kateri ne delajo časti samo njim, ampak vsemu narodu! Dal nam Bog po duhu in telesu čvrstega in zdravega naraščaja. In kakor se pravi: Pomagaj si sam in pomagal ti bode Bog, storimo torej mi, v prvej vrsti domača hiša potem pa mi javni vzgojitelji naše dece, svojo dolžnost z besedo in dejanjem, da bo procvital in se razvijal naš mili narod, katerega obstanek je zagotovljen le po vrlem naraščaju! V to pomozi Bog!

Zagonetna nrav.

(Ruski spisal A. P. Čehov; preložil Al. Benkovič.)

Kupé prvega razreda. Na divanu, obšitem z rdečim baršunom, na pol leži lepa gospa. Dragocena, čipkasta pahljača se jej blišči v trdo stisnjeni pesti, ščipec jedva da jej ne pade z lepega noska, igla na njenih prsih se sedaj dvigne, sedaj pade, kakor ladjica sredi valovja... Razburjena je... Njej nasproti sedi na divanu mlad pisatelj začetnik. Lepi ženi gleda v lice, gleda neprestano, s pogledom poznavalca. On preiskuje, proučava, lovi to ekscentrično, zagonetno nrav, lovi jo, drži... Njena duša, vsa njena psihologija mu leži kar na dlani...

O, jaz vas umejem! je govoril pisatelj, poljubujoč toplo mesto kraj njene zapestnice. — Vaša velika duša išče izhoda iz labirinta... Da! Borba je strašna, nepremagljiva, čudovita... Nu... ne obupajte! Vi boste zmagovalka! Da!

— Opišite mene, Voldemar! je rekla gospa, tužno smehlajoča se. — Moje življenje je tako polno dogodkov, tako raznolično, tako pisano... A glavno je... nesrečna sem! Jaz sem mučenica po ukusu Dostojevskega... Pokažite svetü mojo dušo, Voldemar, pakažite to bedno dušo! Vi ste